

Uns pactes entre els paers de Bellpuig i Jaume Joan Llopis, cirurgià i barber (1603)

per Josep M. Llobet i Portella

EL CONTINGUT DEL DOCUMENT

L'any 1603, les autoritats municipals de Bellpuig contractaven Jaume Joan Llopis per tal que exercís les professions de cirurgià i barber a la població. Sabem que en aquell temps era usual que una mateixa persona practiqués la cirurgia menor -petites cures i sagnies, bàsicament- i es dedicués, també, a afaitar i tallar els cabells.

La font d'informació és un document, redactat el dia 7 de novembre de l'any esmentat, segons el qual els paers de Bellpuig, que en aquella data eren l'apotecari Jeroni Íñigo de Pas, Francesc Narbó i Antoni Ester, d'una part, i Jaume Joan Llopis, cirurgià que habitava a la població, de l'altra part, establiren els acord següents:

—Els paers, que havien rebut per a aquestes actuacions plens poders del Consell General de la vila, aconduïen Jaume Joan Llopis per tal que durant tres anys actués com a cirurgià i barber a la població. Aquest període de temps s'entenia des del dia 1 de juliol d'aquell any 1603 fins al dia 30 de juny de 1606.

—L'import de la conducta es fixava en 10 lliures cada any, les quals serien satisfetes al cirurgià el dia 1 de juliol, o sigui el jorn immediatament posterior a l'acabament de cada període anual. En cas de pesta, Jaume Joan Llopis rebria de la universitat de Bellpuig la quantitat de 60 lliures mensuals, que era el que s'havia donat a un tal Tomàs, cirurgià d'Agramunt, durant una epidèmia pestífera que anteriorment havia afectat els habitants de la població.

—Durant el període de tres anys esmentat, els paers no podrien aconduir cap altre cirurgià.

—Jaume Joan Llopis rebia autorització per poder anar durant sis mesos a Barcelona per tal de sotmetre's a un examen per aconseguir una plaça en aquella ciutat, però caldria que deixés un substitut a Bellpuig.

També fou estipulat que el cirurgià hauria de visitar gratuïtament les persones acollides a l'hospital de la població i que les condicions generals de la conducta serien les mateixes que havien estat vigents durant els tres anys immediatament anteriors, període durant el qual Jaume Joan Llopis igualment havia servit la vila com a cirurgià i barber. Aquestes condicions generals eren, segurament, els deures i els drets que s'assenyalaven en el mateix document a Pere Berart, el cirurgià de Barcelona que havia de substituir Jaume Joan Llopis durant la seva absència de Bellpuig. De forma resumida, eren els següents:

—Acceptar ser aconduït per les famílies de la població segons la forma acostumada. Les criades també tindrien dret a rebre la prestació dels seus serveis.

—Rebre solament un sou per realitzar el servei de barberia i dos sous per practicar una sagnia als naturals de la vila que no l'haguessin aconduït, o quatre sous per cada sagnia en cas que els pacients fossin forasters.

—Fixar, d'acord amb la seva consciència, l'import de les cures que realitzés.

—Poder estar absent de la vila un vespre. Per a més temps, caldria l'autorització dels paers i deixar un substitut al seu lloc.

—Deixar, també, una persona que el substituís, en cas que ell estigués malalt o que fos autoritzat a absentar-se durant alguns dies.

EL TEXT DOCUMENTAL

Die VII mensis novembris MDCIII.

De y sobre les coses davall scrites per y entre los honorables mossèn Hierònym Ynigo de Pas, apotecari, Francesch Narbó y Anthoni Ester, pahers en lo any present y corrent de la universitat de la present vila de Bellpuig, de part una, y mossèn Jaume Joan Llopis, cirurgià habitant en la mateixa vila de Bellpuig, de part altra, se són fets, pactats, firmats y jurats los pactes y avinensa ab la capitulació següent:

E primerament los sobredits honorables pahers, tenint per a les coses davall scrites plen poder del Consell General de dita vila, segons de la terminació y conclusió de dit Consell conste ab acte rebut en poder de mossèn Francesch Borràs, prevere, capellà major de dita vila, com a scrivà de dita universitat, a 28 dies del mes propassat, per a tems de tres anys que comensaren ya a córrer lo primer dia del mes de juliol propassat en anant comptadors, conduexen per cirurgià y barber de la present vila y la conduta de cirurgia y barberia eo plaça de aquellas atorguen y concedeixen al dit mossèn Jaume Joan Llopis, per a què durant dit temps aquella servesque, ministre y exercesca si y segons a bon mestre de cirurgia y barberia se pertany, de modo y pactes y ab les matexes condicions y modificacions que en lo trieni passat ha exercit y servit dita plaça, segons en lo acte de la

capitulació rebut en poder del dit mossèn Borràs se conté llargament, al qual se ha relació, exceptades les retencions y pactes següens:

Primo fou pactat entre dites parts que, per quant al dit mossèn Llopis és nescessari anar y habitar contíne en Barcelona per temps de sis mesos per a effecte de subir lo examen de la plaça que pretén en Barcelona y li és forçat estar lo dit temps en dita ciutat, per ço, los dits senyors pahers donen licència, permís y facultat ad aquell per a anar a estar lo dit temps en dita ciutat, per a dit effecte y no altrament, y, encontinent serà arribat en dita ciutat, haje de embiar a servir en dita plaça de Bellpuig en lloch seu a un fadrí o persona àbil y suficient per a exercir dit art de cirurgia, lo qual, si no serà com convingue, rescrevint-li, haje de embiar-ne altro més hàbil, de la qual habilitat haje de conèxer lo doctor en medicina qui serà de dita vila, e pasat lo dit temps, haje encontinent de tornar a servir dita plaça, y, si pasat dit temps y tornat en dita vila, no havie subit encara dit mossèn Llopis lo dit examen, que en tal cars haje de demanar licència per algun temps còngruo per a tornar a Barcelona a subir aquell, y, si subit dit examen lo dit mossèn Llopis no y tornave a la dita vila per alguna llegal causa sos justs respectes, en tal cas lo dit mossèn Llopis sie obligat en tornar a servir dita vila per espay de tres mesos, o altri per ell, dins los quals los dits senyors pahers puguen cercar cirurgia per a servir dita plaça, lo qual se haje de cercar entre dites parts y concertat aquell per lo que més comodament se podrà trobar, y, si lo tal cirurgia que cercat hauran comunament per a servir dita plaça no volie servir aquella per lo salari de deu lliures davall scrit que per quiscun [an]y de dit temps donen al dit mossèn Llopis, en tal cars lo dit mossèn Llopis haje y sie tingut y obligat en donar y pa[ga]r tot allò de més avant que ultra de les deu lliures haguessen de donar y pagar al dit tal cirurgia fins acabar dit temps.

Ítem és pactat que, si en lo dit temps de tres anys, lo que Déu no vulle, hi avie pesta o altre mal contagiós en la present vila, que lo dit mossèn Llopis haje de servir dita vila per lo matex salari de sexanta lliures cada mes que donaren a mossèn Thomàs, cirurgia de Agramunt, en la pesta propassada.

Ítem ab altre capítol los dits senyors de pahers, per rahó de dita conducta, prometen en nom pedit y de dita universitat donar y pagar-li per quiscun any de dits tres anys deu lliures barceloneses, pagadores quiscun any lo primer de juliol, comensant lo primer de juliol primer vinent y així en semblant diada durant dit temps.

Ítem en altre capítol lo dit mossèn Llopis, loant y aprovant les coses sobredites, accepta la dita conducta ab los pactes, modo y manera y ab les modificacions desobre specificades e per lo salari damunt especificat, e promet fer, servir, exercir y ministrar dit art de cirurgia y regir dita plaça bé y degudament y conforme a bon mestre se pertany. E, també, com a procurador que és de mossèn Pere Berart, cirurgia ciutadà de Barcelona, com conste de sa procura en poder de mossèn Joseph Safont, notari de Barcelona, a XVI de octubre propassat, promet a dits senyors de pahers que, contentant a dita vila lo dit mossèn Berart, cirurgia, que és lo jove entén dexar en son loch en la dita vila, que durant lo dit temps de mix any que ell dit mossèn Llopis estarà en Barcelona, ell servirà dita plaça en loch de dit

mossèn Llopis y del modo ell s'és obligat, e açò sots les obligacions y pena davall scrites.

Ítem és pactat entre dites parts que los dits senyors de pahers durant dit temps no puguen conduhir altre cirurgià foraster ni fill de vila, mas que, si algun fill de vila volie venir a viure a dita vila durant dit temps, que no se li pugua impedir.

Ítem que sie obligat en visitar lo hospital de franch.

Et ideo nos dicte partes laudantes, etc., promittimus dictis respective nominibus predicta capitula attendere et complere, etc., et hoc sub poena centum librarum Barcinonensium, qua, etc., nichilominus, etc. Et pro his complendis obligarunt scilicet dicti patiarum bona dicte universitatis et dictus Llopis bona sua propria et dicti principalis sui et pro toto mobilia, etc., renuntiando, etc., et foro, etc., cum posse variandi, etc., et iuramento iuxta cursum notarii infrascripti.

Testes sunt honorabiles Anthonius Mestre, negociator, et Christophorus Bellver, scriptor, Pulcripodii, ad firmas omnium praedictorum dempta firma dicti Anthonii Ester, patiarum.

Ítem [é]s pactat que dit mossèn Berart haje de conduhir als particulars y habitants en dita vila a cada casa respective, segons s'és acostumat, y que sie cosa justa, y si no s podie avenir ab algú dels particulars que leshores dits senyors de pahers los haje de avenir y pasen per lo que diran aquells.

Ítem que de les persones que no estaran conduhides no pugua rebre, ço és dels naturals [de] la vila, sinó un sou de la barba y un real de la sagnia, y dels viandants, jornalers y forasters y habitants en dita vila, dos reals per çagnia, y, quant a les cures, sien arbitrant a sa voluntat de dit mossèn Berart, juxta sa consciència.

Ítem que dit mossèn Berart no pugue estar absent de la vila més de un vespre y que sie obligat en deixar dit a hont va, y, si per ocasió legítima li convingués estar fora de la vila alguns dies, no pugua anar-se'n sens primer obtenir llicència dels senyors de pahers.

Ítem que les mosses de soldada naturals o habitants en dita vila sien compreses ab la conductió de sos amos y, si dits sos amos no staran conduhits, aquelles també no sien compreses ni conduhides.

Ítem és pactat que, en cars de malaltia, dit mossèn Berart haje de donar jove per a servir la vila a contento dels senyors de pahers y [e]lets y, també, quant dits senyors pahers li donassen llicència per a absentar-se de la vila alguns dies, etc., haje de fer lo matex y, si dit mossèn Berart en dits casos no donave lo dit jove, que dits senyors de pahers y elets lo puguen conduhir a sos gastos.

Testimonis mossèn Joan Cedis, prevere, y Francesch Garriga, negociant, de Bellpuig.